

GOŚCIE Z BRNA

W dniach 23 – 25 września 1999 r. Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy gościło dr Lumira Poláčka oraz mgr Jitkou Dvorską. L. Poláček związany jest z Czeską Akademią Nauk, gdzie zajmuje się archeologiczną problematyką państwa wielkomorawskiego, głównie zaś jego centralnego ośrodka Mikulčic. Z nazwiskiem J. Dvorskiej łączy się z kolei zainicjowanie w Czechach badań nad dendrochronologią, które do tej pory miały tu charakter efemeryczny.

W planie wizyty gości z Czech miało miejsce rozpoznanie możliwości nawiązania współpracy pomiędzy Mikulčicami, a Ostrowem Lednickim oraz cykl wykładów dotyczących archeologicznych zagadnień Mikulčic, jak i problematyki weryfikacji starszych badań tego państwowego centrum, co przedstawił L. Poláček. L. Dvorska skupiła się na omówieniu wyników swoich prac związanych z próbą wypracowania czasowej skali datującej dla dębu, a z pomocą której nastąpić może uściślenie chronologii materiałów archeologicznych pozyskanych z terytorium Rzeszy Wielkomorawskiej.

Bogato ilustrowane przez L. Poláčka spektrum zagadnień, którego osią pozostawał ośrodek mikulčicki przedstawione zostało w oparciu o najnowsze wyniki badań tego jednego z trzech najważniejszych centrów Wielkich Moraw. W trakcie prezentacji blisko 40-letnich penetracji wykopaliskowych tego centrum (którego badania rozpoczęte w 1952 r. dobiegły kresu w 1992 r.) dr Poláček „prowadził” słuchaczy poprzez akropol orz podgrodzie mikulčickiej aglomeracji, do której wiodły 3 bramy oraz 3 mosty.

Wyodrębniony już w VIII w. ośrodek grodowy z ukształtowanym akropolem oraz podgroziem znacznie się powiększa w IX w., obejmując finalnie powierzchnię 50 ha (w tym akropol 10 ha), co stanowi poważną korektę w stosunku do wcześniejszych maksymalistycznych ujęć J. Poulíka, szacującego jego obszar na 200 ha (!).

W szczytowym okresie rozwoju (2 poł. IX w.) ośrodek zamieszkiwało 2000 ludzi zajmujących się różnorodnymi rzemiosłami od wyrobu ceramiki poczynając (w tym i produkcją naczyń uznawanych jeszcze do niedawna za importy bizantyjskie), poprzez kowalstwo (odkrycia warsztatów tych wytwórców należą do ostatniej fazy badań Mikulčic) do złotnictwa, którego ślady w postaci finalnych produktów, jak i narzędzi (w tym tygli odlewniczych) dostarczyły prowadzone prace badawcze.

Dominującym akcentem topografii prezentowanego ośrodka władzy są bez wątpienia jego budowle kamienne reprezentowane przez 9 pewnych oraz 3 hipotetyczne kościoły (ostatnie z nich zachowały się jedynie w formie nieznaczących destruktywów). Mo-

numentalną architekturę tego centrum tworzą budowle zarówno o prostych jak i bardziej rozbudowanych planach (np. tzw. bazylika, czyli kościół z przyporami), którym towarzyszą nekropole z wyjątkowo bogatymi pochówkami zlokalizowanymi we wnętrzach oraz otoczeniu kościołów.

Uformowanie się omawianego centrum łączyło się najpewniej z różnorodnymi oddziaływaniami wśród których kontakty z państwem karolińskim oraz wpływy płynące z cesarstwa bizantyjskiego miały swój niemały udział.

Obiecująco przedstawiają się badania zainicjowane przez J. Dvorską, która swoje ustalenia próbuje nawiązać do skal czasowych opracowanych dla drzew liściastych z terenu Polski oraz Niemiec. Jak dotąd z materiałów pozyskanych z Mikulčicach udało się wydatować 61 prób dębu datowanych w latach kalendarzowych na okres od 645 do 872 r.

W dyskusji zwrócono uwagę na ogólne podobieństwa procesu rozwojowego przedstawionego ośrodka z uformowanymi znacznie później centrami władzy z terytorium państwa wczesnopiastowskiego. Podkreślono również możliwości jakie stwarzają wypracowane w Małopolsce skałe dendrochronologiczne dla tego typu badań w strefie Moraw oraz Słowacji.

L. Poláček skierował również do obecnych na sali zaproszenie na konferencję, której organizatorem będzie strona czeska, a która w zamierzeniu dotyczyć ma prezentacji tak stanu badań interdyscyplinarnych, jak i potencjalnych możliwości, jakie dają tego typu prace prowadzone na stanowiskach archeologicznych, czy to w Mikulčicach, czy to w Polsce — m.in. na Ostrowie Lednickim. Prowadząca obrady prof. Z. Kurnatowska zaproszenie przyjęła sugerując jako realny termin konferencji na rok 2001.

Pobyty badaczy z Czech w Muzeum na Ostrowie Lednickim miał również w ich zamierzeniu stanowić początek nawiązania stałej współpracy pomiędzy reprezentującymi stronę czeską gośćmi, a Muzeum na Lednicy, z którego strony inicjatywę gości przyjęto pozytywnie, licząc na jej szersze rozwinięcie.

W programie wizyty naszych południowych sąsiadów miało również miejsce zwiedzanie ekspozycji etnograficznych Muzeum na Lednicy, zapoznanie gości z grodem na Ostrowie Lednickim oraz wystawami prezentującymi wyniki badań archeologicznych tej wyspowej rezydencji. Zwiedzono również wczesnopiastowski gród w Gieczu, gdzie podobnie jak na Ostrowie Tumskim w Poznaniu badacze z Moraw mieli okazję wglądu in situ w najnowsze odkrycia kościoła z kryptą (Giecz) oraz palatium (Poznań).

Janusz Górecki